

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΕΝΙΚΗ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.

ΕΙΣ ΠΛΗΡΗ ΤΗΣ ΓΗΣ ΓΝΩΣΙΝ

Συντεθείσα μὲν Γερμανισί

ὑπὸ

ΑΔΑΜ Χ. ΤΟΥ ΓΑΣΠΑΡΕΩΣ

Ἐξελληνισθείσα δὲ καὶ ἐκδοθεῖσα

ὑπὸ τῶν

ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗ,

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ ΤΗΣ ΑΟΥΣΤΡΙΑΣ.

κατὰ τὴν Τυπογραφίαν Ἰωάννου Συσίρου.

1816.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΜΑΘΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Γενώσκοντες πόσον συνευφέρει εἰς τὸν φωτισμὸν τινὸς ἔθνους ἡ μελέτη μάλις τῆς Νεωτέρας Γεωγραφίας, καὶ βλέποντες μετὰ χαρᾶς πολλῆς πόσον ἤδη προθυμοῦνται πάντες σχεδὸν οἱ βαθμοὶ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, νὰ ἀνακαλέσωσι πάλιν τὰς Μούσας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ἐσίαν, ἐπέχειρίσαμεν πρὸ ἑναυτιῶν τινῶν τὴν μεθερμήνευσιν καὶ ἔκδοσιν τῆς τριμεροῦς Γεωγραφίας τοῦ κυρίου Ἀδάμ τοῦ Γασπάρειω. Ἀλλὰ μόλις ἐξεβύθη ἡ πρώτη παιδικὴ αὐτοῦ περίοδος, καὶ ἅμα διαγέρθη ὁ πολιτικὸς τῆς Εὐρώπης τυραννὴς, ἀπειλιῶν τὴν γενικὴν τῶν πραγμάτων αὐτῆς ἀλλοίωσιν. Τὸ θεινὸν τοῦτο συμβεβηκὸς μᾶς ἠνάγκασε νὰ ερέψωμεν τὴν προσοχὴν εἰς τὴν μεθερμήνευσιν καὶ ἔκδοσιν τοῦ Εἰκονολογικοῦ τοῦ κυρίου Βερτούχου συγγράμματός, ὡς συνευφερέντος καὶ τούτου πολὺ εἰς πληρέστεραν τῆς Γεωγραφίας γνῶσιν. Ἡδὴ δὲ ἀναφανείσης ἐν τῇ Εὐ-

ρώπη τῆς πολιτικῆς γαλήνης, ἤρχισαμεν πάλιν τὸν ἀρχαῖον ἡμῶν σκοπὸν, ταῦτ' ἔστι τὴν ἐκδόσιν τῆς κηρυχθείσης πολλάκις Γεωγραφίας. Ἄλλ' ἔστις ἐνθυμηταί τὴν πρώτην ἡμῶν προκήρυξιν, θέλει ἀπορήσει βέβαια, βλέπων ἡμᾶς ἀντιστρόφως ἐπιχειροῦντας τὸ ἔργον· δεικτε τότε ἐλέγομεν, ὅτι θέλομεν ἐκδοῦν ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ Γασπάρεως, τὴν δευτέραν, καὶ ἔπειτα τὴν τρίτην· ἤδη δὲ πράττοντες τὰ ἐναντία, τὴν μὲν δευτέραν ἀνεβάλομεν· ἐκδίδομεν δὲ τὴν τρίτην, καὶ ταύτην ὄχι τοῦ Γασπάρεως, ἀλλ' ἄλλην συλλογὴν ἡμετέραν. Αἷτια τῆς τριαύτης μεταβολῆς εἶναι ταῦτα. Τὴν δευτέραν περίοδον ἀνεβάλομεν, καὶ ἐτοίμην οὔσαν εἰς ἐκδόσιν· διότι καὶ ταύτης ὁ Ἄτλας περιέχει μόνον τὰ σκελετὰ τῶν τόπων, καθὼς καὶ τῆς πρώτης, καὶ παριστάνει τὰς θέσεις τῶν ἐν αὐτοῖς πραγμάτων διὰ συμβολικῶν χαρακτήρων, ἡ ὁποία μέθοδος βοηθεῖ βέβαια πολὺ τὴν μνήμην τῶν παιδῶν, καὶ κινεῖ τὴν περιέργειαν αὐτῶν· ἀλλὰ χρειαζά ἔχη ὁ διδάσκαλος αὐτῶν ἄλλους πλήρεις πίνακας εἰς προμελέτησιν, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς μέχρι τοῦ νῦν σερούμεθα. Διὰ τούτο λοιπὸν ἀνεβάλομεν κατὰ τὸ παρὸν τὴν ἐκδόσιν τῆς δευτέρας περιόδου, καὶ ἤρχισαμεν τὴν τρίτην, μετὰ τῆς ἁποίας θέλει συνεκδοθῆ κατὰ μικρὸν καὶ Ἄτλας πλήρης. Ἡ δὲ τρίτη αὕτη περίοδος εἶναι συλλογὴ

ἡμετέρα, καὶ ὄχι τοῦ κυρίου Γατπάρεως (ἐξαιρουμένης τῆς παρούσης Γεωγραφικῆς Εἰσαγωγῆς)· διότι ἡ τρίτη ἐκείνου περίοδος εἶναι ἀτελής, διὰ τοὺς συμβάντας μεταξὺ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς πολέμους· καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἀπολογία.

Τὴν δὲ παροῦσαν Γεωγραφικὴν Εἰσαγωγὴν προσκρίναμεν πολλῶν ἄλλων τοιούτων πονημάτων, ὡς συντεταγμένην ἐκάλισα, καὶ περιεκτικὴν τῶν οὐσιωδῶν γνώσεων τῆς Μαθηματικῆς, Φυσικῆς, καὶ Πολιτικῆς Γεωγραφίας· ὡς καὶ ὡς ἀνάμνησις τῶν προεγνωσμένων χρησιμεύει πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους, καὶ ὡς χειραγωγὸς ἔμπειρος πρὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μνηθῶσι τὰ τῆς Γεωγραφίας ὄργια. Διότι ἐνταῦθα ἀναπτύσσονται ἐκτενῶς τὰ ἄξια ἐρεῦνης καὶ σημειώσεως εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς Γεωγραφίας· φαίνεται ἡ πρωτίστη ἀρχὴ, καὶ ἡ κατὰ μικρὸν πρόοδος τῆς Γεωγραφίας· ἐξετέθη συναπτικῶς τὸ σκελετὸν τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων, καὶ μάλιστα τῶν νεωτέρων, ὅπου ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν αἰσιδῆμων καὶ γενναίων ἀνδρῶν, οἵ ὅποιοι καταφρανήσαντες εὐτόλμως πάντα κίνδυνον, ἀνεκάλυψαν καὶ ἐξεχνίασαν τὰ μέρη τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸν ζῶντας ἀδελφοὺς αὐτῶν· ἀναφέρονται οἱ φιλόπονοι καὶ φιλομαθεῖς ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἔφερον εἰς τὴν παροῦσαν ἐντέλειαν τὴν ἔκθεσιν τῆς Γεω-

γραφίας, καὶ τῶν πινάκων αὐτῆς· πρόκεινται σαφῶς ἅμα καὶ κομψῶς αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν Γεωγραφίαν μαθηματικαὶ γνῶσεις· ἐξιχνιάζεται ἡ φύσις καὶ τὰ πάθη τῶν ὄρειων, τῶν πεδιάδων, τῶν κοιλάδων, τῶν ὄρυκτῶν, τῶν ἄντρων, τῶν θαλάσσιων, τῶν λιμνῶν, τῶν ποταμῶν, τῆς αἰτμοσφαιρας καὶ τῶν ἀνέμων· παριστάνονται αἱ τῶν ζώων καὶ φυτῶν ἐπικράτεια· ἀναπτύσσεται δι' ὄρειῶν τεκμηρίων ἡ ἰσορῖα τῆς γῆς· παρατηρεῖται ὁ φυσικὸς καὶ ἠθικὸς ἄνθρωπος, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ δύναται νὰ περιτκοπήσῃ ἐντεῦθεν ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἀπὸ ὑψηλοτάτης περιοπῆς, πᾶσαν τὴν κατοικίαν αὐτοῦ τὴν γῆν, τὴν θαυμασίαν αὐτῆς κατασκευὴν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πολυποίκιλα καὶ ἀναρίθμητα ὄψα, τὰ ὅποια ἐδημιούργησε δι' αὐτοῦ ὁ πλάστης τῆς κτίσεως.

Αἱ μικραὶ ἡμῶν προσθήκαι εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι· ὑποσημειώσεις τινές· εἰς πίναξ τῶν ἀνέμων· ὁ 31 παράγραφος, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν πίναξ τοῦ μήκους καὶ πλάτους τῶν διασῆμων τῆς γῆς, τύπων· ὁ περὶ ἐκθέσεως τῶν γεωγραφικῶν πινάκων 42 παράγραφος τοῦ κυρίου Β' ὅθου, καὶ ἡ ἀποπλήρωσις τῶν γεωγραφικῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια φαίνονται πάντα ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τόμῳ προσετέθη κατὰ τὸ τέλος ἐν λεξικόν τῶν ἐν αὐτῷ αναφερομένων ὄρυκτολογικῶν ὄρων, καὶ με-

τὰ τοῦτο αἱ περιγραφαὶ τῶν πολυτίμων λίθων, ἐρανισθέν-
 τα πάντα ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας τοῦ κυρίου Φοῦνκε.
 Ταῦτα ἐκρίθησαν ἄξια ἐρμηνείας· διότι εἰς τὰ ἐξῆς θέλου-
 σιν ἀναφέρεσθαι ἐν παρόδῳ, μεταξὺ τῶν χωρογραφικῶν
 τῶν παραγόντων αὐτὰ τόπων, καθὼς καὶ πάντα τὰ ἀξιό-
 λογαζῶσα καὶ φυτὰ αὐτῶν· ἀλλὰ τῶν μὲν δευτέρων τού-
 των αἱ περιγραφαὶ καὶ εἰκόνες εὐρίσκονται σχεδὸν
 πᾶσαι εἰς τὸ ὑφ' ἡμῶν ἑλληνογαλλιστὶ ἐκδοθὲν Εἰκονολο-
 γικὸν τοῦ κυρίου Βερτούχου· τῶν δὲ πολυτίμων λίθων
 δὲν ἔχομεν κατὰ τὸ παρὸν ἄλλην τινα νεωτέραν περι-
 γραφήν. Τὴν δὲ φύσιν καὶ τοὺς χαρακτήρας τῶν ἀναφε-
 ρομένων ἐνταῦθα καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς μετάλλων, ἡμιμετάλ-
 λων κ. τ. δύναται νὰ εὔρη ὁ βουλούμενος εἰς τὴν Φυσι-
 κὴν τοῦ κυρίου Βαρδάλάρχου, καὶ εἰς τὴν Φυσικὴν καὶ
 Χημικὴν τοῦ κυρίου Κούμα. Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ πε-
 ρὶ τούτων.

Ἡμεῖς δὲ χωροῦμεν ἤδη σὺν Θεῷ εἰς τὴν ἑκδοσιν
 τῶν Γεωγραφικῶν τῆς Ἀσίας, ὡς ἡ περὶ αὐτῶν ἰδιαιτέρα
 ἡμῶν προκήρυξις διαλαμβάνει*), θάρρουντες εἰς τὴν γεν-
 ναίαν τῶν φιλομαθῶν ἀντίληψιν, οἱ ὅποιοι εὐθὺς ἀπεδεί-

*) Ἡ προκήρυξις αὕτη καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου τόμου
 προσετέθη, καὶ ἰδιαιτέρως θέλει δίδοσθαι πρὸς τοῖς φιλομαθεῖς.

χθησαν πρόθυμοι συνεργοὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πολυπόνου
καὶ πολυδαπάνου τούτου ἐπιχειρήματος· εὐμὲν πείθοντες ἡ-
μᾶς καὶ ἐνισχύοντες πραγματικῶς· οἱ δὲ προτρέποντες
ἐκ ζήλου ἄλλους εἰς συνδρομὴν, τῶν ὁποίων τὰ ἀείμνη-
σα ὀνόματα ἐσημειώθησαν ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου τόμου
εἰς ἔπαινον καὶ μίμησιν.

Ἐρρῶσθε.

Οἱ Ἐκδόται.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ.

Εισαγωγή Γενική τῆς Γεωγραφίας.

	Σελίς.
Χαρακτήρ τῆς Γεωγραφίας	1
Περὶ Διαιρέσεως αὐτῆς	2
Περὶ Πηγῶν καὶ Βοηθημάτων τῆς Γεωγραφίας	5
Περὶ Μερῶν τῆς Γεωγραφίας	10
Ἱστορία τῶν Γεωγραφικῶν Ἀνακαλύψεων	14
Περὶ τῆς αὐτῶν Χρονολογίας	48
Λόγος τῆς Γνωστῆς Γῆς πρὸς τὴν Ἄγνωστον	128
Ἱστορία τῆς Γεωγραφίας	136
Μαθηματικὴ Γεωγραφία.	
Ὅρισμὸς αὐτῆς	153
Περὶ Σχήματος τῆς Γῆς	153
Περὶ Σφαίρας	159
Ἀκριβεσέρα ἔρευνα τοῦ Σχήματος τῆς Γῆς, καὶ Προσδιορισμὸς τοῦ Μεγέθους αὐτῆς	162
Περὶ τῆς Κινήσεως τῆς Γῆς περὶ τὸν ἑαυτῆς Ἄξονα	175
Περὶ τῆς περὶ τὸν Ἥλιον Φορᾶς τῆς Γῆς	181
Περὶ τοῦ Ἡλιακοῦ Συστήματος	193

	Σελίς
Περὶ Πλανητῶν	195
Περὶ τοῦ Ἡλίου	201
Περὶ τοῦ Ἑρμοῦ	205
Περὶ τῆς Ἀφροδίτης	206
Περὶ τῆς Γῆς καὶ Σελήνης	208
Περὶ Ἐκλείψεως Ἡλίου καὶ Σελήνης	216
Περὶ τοῦ Ἄρειος	220
Περὶ τοῦ Διός	222
Περὶ τοῦ Κρόνου	224
Περὶ τοῦ Τιτάνος ἢ Οὐρανοῦ	228
Περὶ Κομητῶν	232
Περὶ Παλαιῶν Ἡλιακῶν Συστημάτων	238
Περὶ Χρονολογίας	241
Περὶ τοῦ Ὁρίζοντος καὶ τοῦ Κατακορύφου σημείου	246
Πίναξ τῶν Μερῶν τοῦ Ὁρίζοντος	254
Περὶ Πολοδείκτου καὶ Δοξοδρομίας	256
Περὶ Πλάτους	262
Περὶ Γραμμῆς Μεσημβρινῆς	270
Περὶ Μήκους	271
Περὶ Θαλασίου Μήκους	275
Περὶ τοῦ Πρώτου Μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Ἀνατο- λικοῦ καὶ Δυτικοῦ Μήκους	278
Περὶ Ἀναγωγῆς τῶν διαφόρων Μηκῶν εἰς ἓν τι Ὅρισμένον Μῆκος	280
Περὶ ὠφελείας τοῦ Πλάτους καὶ Μήκους	284
Πίναξ τοῦ Γεωγραφικοῦ Μήκους καὶ Πλάτους τῶν διατῆμων τῆς Γῆς τόπων	285

Περὶ Μεγεθους τῶν τοῦ Μήκουσ Μοιρῶν	340
Πίναξ τῶν Μοιρῶν τοῦ Μήκουσ	341
Περὶ τῆσ τοῦ Χρόου Εὐρέσεωσ διὰ τῆσ Γνώσεωσ τοῦ Μήκουσ	344
Περὶ Διαφορᾶσ τῆσ Διαβάσεωσ καὶ τοῦ Χρόου	346
Περὶ Προσθήκησ καὶ Ἀφαιρέσεωσ Ἡμερῶν	348
Περὶ Περιόκων, Ἀντοίκων καὶ Ἀντιπόδων	352
Περὶ Ζωνῶν	354
Περὶ Κλιμάτων	357
Πίναξ τῶν Κλιμάτων	361
Περὶ τῶν τριῶν Θέσεων τῆσ Σφαίρασ	363
Περὶ Διαίρέσεωσ τῶν Οἰκητῶν τῆσ Γῆσ ὡσ ἐκ τῆσ Σκιάσ αὐτῶν	367
Περὶ τῶν Τριττῶν Ἡμισφαιρίων	368
Περὶ Ἐκθέσεωσ τῶν Γεωγραφικῶν Πινάκων	371
Περὶ Κατασκευῆσ καὶ Χρήσεωσ τῆσ Γεωγραφικῆσ Σφαίρασ	389
Προβλήματα Γεωγραφικά	394

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΕΝΙΚΗ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.

§. 1.

Ὁ Χαρακτήρ τῆς Γεωγραφίας.

Ἡ λέξις Γεωγραφία σύγκειται ἐκ τοῦ γῆ καὶ γρά-
φω, καὶ σημαίνει ἐκείνην τὴν ἐπιστήμην, ἣτις περιγρά-
φει τὴν Κατάστασιν καὶ Ποιότητα τοῦ ἡμετέρου
οὐρανίου σώματος τῆς Γῆς.

Ἡ Γεωγραφία ὑπάρχει Ἐπιστήμη· διότι αἱ ὑπὲρ
αὐτῆς διδασκόμεναι ἀλήθειαι συνέχονται ἀκριβῶς, καὶ ἀ-
παιτοῦσιν ἔκθεσιν συστηματικὴν. Αὐτὴ εἶναι ἐπιστήμη
Ἱστορικὴ· διότι ἐπισηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς πείρας·
ὥστε οὔτε ὁ διαβατικώτατος νοῦς· καὶ ἡ ζωηροτάτη φαν-
τασία τολμᾷ νὰ προσθέσῃ, ἢ νὰ ἀφαιρέσῃ τι ἀπὸ αὐτῆς·
εἰμὴ μόνον μόλις συγχωρεῖται ἐνίοτε τὸ νὰ ἀποπληρῶνται
τὰ κενὰ αὐτῆς μέρη μὲ ὑποθέσεις πιθανὰς, αἱ ὅποια ὅ-
μως πρέπει νὰ διακρίνωνται προσεκτικῶς ἀπὸ τῆς γεω-
γραφικῆς ἀληθείας.

Μέχρι τοῦ νῦν ἐθεωρεῖτο ἡ Γεωγραφία, ὡς βοηθητική τις ἐπισήμη τῆς Ἱστορίας. Αὐτὴ ὁμῶς ὑπάρχει ἐπισήμη ἰδιαίτερα καὶ αὐθύπαρκτος, συνδεδεμένη μετὰ πασῶν τῶν λοιπῶν ἐπισημῶν, καὶ μακθάνεται οὐχὶ τόσον εἰς εὐχερεςέραν κατάληψιν ἄλλων ἐπισημῶν, ὅσον εἰς ἰδίαν αὐτῆς γνῶσιν. Ἐκλαμβάνεται δὲ ὡσπερτις βᾶσις τῆς Ἱστορίας, ἣτις χωρὶς τῆς Γεωγραφίας ὑπάρχει ὡς μυθισορία, καὶ δανείζεται πάλιν ἀπὸ τῆς Ἱστορίας πολλὰς καὶ ἀξιολόγους ἀναπτύξεις. Ἡ Γεωγραφία λοιπὸν φαίνεται μᾶλλον ἀδελφὴ, ἢ θερᾶπαινα τῆς Ἱστορίας, καὶ ὑπάρχει ἐν τε μέρος τῆς Κοσμογραφίας, τοῦτ' ἔστι τῆς τοῦ Παντός περιγραφῆς, τοῦ ὁποίου μέρος μικρότατον, ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀξιολογώτατον, ὑπάρχει ἡ γῆ.

§. 2.

Περὶ Διαιρέσεως αὐτῆς.

Τρία τινὰ αἷτια διαιροῦσι τὴν Γεωγραφίαν· Ὑλῆ, Χρόνος, καὶ Ἐκτασις.

1. Ὑλῆ τῆς Γεωγραφίας εἶναι πάντοτε ἡ Γῆ· ἀλλ' ἐπειδὴ θεωρεῖται ἡ γῆ πολλαχῶς· ζητεῖται ἀκριβέστερος ὀρισμὸς τῆς Γεωγραφικῆς ὕλης. Αὕτη λοιπὸν ἡ ὕλη ὑπάρχει ἡ γῆ, θεωρουμένη τριχῶς· ὡς μετρητὸν οὐράνιον σῶμα, ὡς σῶμα ἔχον φυσικὰς ποιότητες, καὶ ὡς σῶμα διαιρετὸν εἰς τόπους καὶ πολιτείας. Ἐκ τούτων τῶν τριῶν διαφορῶν θεωριῶν τῆς γῆς προκύπτουσι καὶ τρία εἶδη Γεωγραφίας· 1) ἡ Ἀστρονομικὴ, ἡ Μαθηματικὴ

Γεωγραφία, ἢ ἐρευνῶσα τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος καὶ τὴν κίνησιν τῆς γῆς, καὶ διδάσκουσα τὰ εἰς αὐτὴν ἀναφερόμενα, καὶ νοούμενα σημεῖα καὶ γραμμάς· 2) Ἡ Φυσικὴ Γεωγραφία, ἢ ἐξιχνιάζουσα τὴν ποιότητα, καὶ τὴν μορφήν τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς· καὶ 3) Ἡ Πολιτικὴ Γεωγραφία, ἢ θεωροῦσα τὴν γῆν ὡς κατοικίαν λογικῶν πλασμάτων, τὰ ὅποια διήρξασαν αὐτὴν, καὶ τηροῦσι πρὸς ἀλληλα σχέσεις πολυειδεῖς.

2. Ὁ Χρόνος ὑπάρχει τὸ δεύτερον αἷτιον τῆς Γεωγραφικῆς διαιρέσεως. Αἱ ἀλήθειαι τῆς μαθηματικῆς Γεωγραφίας ὑπάρχουσιν ἀμετάτρεπτοι καὶ αἰῶνιοι· διότι ἡ γῆ τηρεῖ ἀθηνεκῶς καὶ ἀπαραλλάκτως τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα, τὴν κίνησιν, καὶ τὴν ἐν τῷ ἡλιακῷ συστήματι θέσιν, τὰ ὅποια ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεὸς κατὰ τὴν περίοδον τῆς παρουσίας αὐτῆς ἡλικίας, καὶ ἐπομένως σώζει καὶ πάντα τὰ νοούμενα ἐπ' αὐτῆς σημεῖα, τὰς γραμμάς καὶ τὰς διαιρέσεις. Ἡ πολιτικὴ ὅμως τῆς γῆς κατάστασις ὑπάρχει διόλου ἐναντία· διότι ἐξηρητημένη ἀπὸ τῶν ἡθῶν, τῆς ἰδιογνωμίας καὶ τῆς μωρίας τοῦ ἀνθρώπου, ὑπόκειται εἰς ἀθηνεκῆς μεταβολὰς, καὶ μετ' αὐτῆς καὶ τὸ βεβαιώτατον γεωγραφικὸν σύστημα. Πρὸς τούτοις ἐπειδὴ ἀκόμη οὐδὲν μᾶς εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ πᾶσα ἡ γῆ· πολλαπλασιάζονται καὶ διορθῶνται ἱκανῶς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν αἱ γεωγραφικαὶ ἡμῶν γνώσεις. Περὶ τούτου θυνάμεθα νὰ πληροφορηθῶμεν, εἰὰν παραβάλλωμεν τὸν Γεωγράφον Ἰβνερὸν μὲ τὸν Φαβρίκιον *)· ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος εἶχε

*) Αὐτοῦς ἀναφέρει ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἢ τῆς Γεωγραφίας ἰστορίαι

δίκαιον κατὰ τὸν καιρὸν του. Τούτου χάριν πρέπει νὰ σα-
φηνίζηται ἀκριβῶς ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐφαρμόζεται ἡ Γεω-
γραφία. Εὐρίσκονται ἀναρίθμητα, καὶ πολὺ διάφορα γεω-
γραφικὰ συντάγματα, ἃ ὅποια ποτὲ καιροῦ ἦσαν κατὰ
διαδοχὴν ἀληθῆ. Ταῦτα πάντα δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν
εἰς τρεῖς γενικὰς κλάσεις, κατὰ ἀναλογίαν τῶν τριῶν γε-
νικῶν περιόδων τῆς Ἱστορίας· 1) εἰς Παλαιὰ γεωγρα-
φικά, τὰ πρὸ τῆς μετοικεσίας τῶν ἐθνῶν· 2) εἰς Με-
σαῖα γεωγραφικά, τὰ μετὰ τὴν μετοικεσίαν ταύτην
μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς· καὶ 3) εἰς Νεώ-
τερα γεωγραφικά, τὰ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι
τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, ἐν ᾧ τελευταῖον ἡ νεωτάτη Γεω-
γραφία περιγράφει τὴν παρούσαν τῆς γῆς κατάστασιν, ἐρανι-
ζομένη τὰς προχείρους καὶ δοκιμωτέρας περὶ αὐτῆς γνώσεις.

Ἡμεῖς ἔχομεν κυρίως χρεῖαν μόνον τῆς παρουσίας
καταστάσεως τῆς γῆς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ γνώσις τῶν παρελ-
ούτων συμβάλλει εἰς εὐχερεςέραν τῆς Ἱστορίας κατάλη-
ψιν, καὶ ὀρθοτέραν τῶν παρόντων κρίσιν· διὰ τοῦτο ἀπο-
καθίσταται εἰς ἡμᾶς ἀξιόλογος καὶ ἡ παλαιότερα Γεωγρα-
φία. Ἐν ταῖς νεωτέραις Γεωγραφίαις μεταχειριζόμεθα
πολλῶν τόπων τὰ παλαιὰ γεωγραφικά· διότι δὲν ἔχομεν
νεωτέρας εἰδήσεις περὶ αὐτῶν. Συμπεραίνεται λοιπὸν ἐκ
τούτων εὐκόλως, ὅτι οὔτε ἡ καλλιῆ πολιτικὴ Γεωγρα-
φία παριστάνει τὴν ἀληθῆ κατάστασιν ὅλης τῆς γῆς συγ-
χρόνως μετὰ τὸν αὐτῆς συγγραφέα· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον αὐτῆς
μέρος λαμβάνεται ἀπὸ τῆς παλαιότερας Γεωγραφίας.

3. Ἡ διαφορὰ τῆς Ἐκτάσεως ἐπιφέρει τὸ τρί-
τον αἴτιον τῆς γεωγραφικῆς διαίρεσεως. Ἡ Γεωγραφία ὡς

ἐκ τῆς σημασίας τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἐκτείνεται ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· ὠνομάσθησαν ὁμῶς Γεωγραφίαι καὶ αἱ μερικαὶ περιγραφαὶ τῶν μερῶν τῆς γῆς. Ἐντεῦθεν λοιπὸν προέκυψεν ἡ μεταξὺ τῆς Γενικῆς, καὶ Μερικῆς Γεωγραφίας διαφορά, ἐξ ἧς ἡ μὲν περιγράφει πᾶσαν τὴν γῆν, ἡ δὲ μερική, μέγα, ἢ μικρόν τι τῆς γῆς μέρος. Αἱ γενικαὶ περιγραφαὶ τῆς γῆς, αἱ ἀποβλέπουσαι μόνον εἰς τὸ ὅλον, καὶ μὴ διερευνῶσαι ἐπὶ λεπτοῦ τὰ μέρη αὐτῆς, ὠνομάζονται Γεωγραφία Γενική. Τὸ δὲ ἄθροισμα τῶν περιζυτικωτέρων περιγραφῶν πάντων τῶν μερῶν τῆς γῆς λέγεται Καθολικὴ Γεωγραφία.

§. 3.

Περὶ Πηγῶν καὶ Βοηθημάτων τῆς Γεωγραφίας.

Ὁ μὲν Μαθηματικὸς βοηθεῖ τὸν Γεωγράφον διὰ παρατηρήσεων ἀστρονομικῶν, διὰ τῶν ὁποίων προσδιορίζεται τὸ γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος τῶν τόπων· καὶ ἔτι διὰ γεωδαισικῶν καταμετρήσεων, καὶ γεωγραφικῶν πινάκων, ὅπου παριστάνεται τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῶν τόπων, ἢ προσάλληλος θέσις τῶν κατοικημένων μερῶν αὐτῶν, καὶ αἱ τῶν ποταμῶν καὶ ὀρέων καμπαί· ὁ δὲ Φυσιολόγος βοηθεῖ αὐτὸν, ἐξετάζων χημικῶς τὴν ποιότητα τῶν γαιῶν καὶ τῶν ὑδάτων, καὶ περιγράφων τὸ κλίμα καὶ τὰ φυσικὰ προϊόντα τῶν τόπων. Ἀπὸ δὲ τοῦ Φιλοσόφου δανείζεται ὁ Γεωγράφος τῶν ἐθνῶν τοὺς χαρακτή-

ρας, τὰ ἦθη καὶ τὴν διαγωγὴν, ἀπὸ τοῦ Τεχνολόγου, τὰ περὶ τῆς φιλοτεχνίας αὐτῶν, τῶν ἐργοχειρῶν, καὶ τοῦ ἐμπορίου· ἀπὸ τοῦ Ἱστορικοῦ, συμβάντα ἱστορικὰ, ἐξηγούντα τὰς μεταξὺ τῶν πολιτειῶν σχέσεις, καὶ ἀπὸ τοῦ Πολιτικοῦ, τὴν τῶν πολιτειῶν ἐσωτερικὴν κατάστασιν.

Ὁ Γεωγράφος λοιπὸν ἐξαντλεῖ τὰς ἀναγκαίας ὕλας ἐπίσης καὶ ἐκ χειρογράφων, καὶ ἐκ τυπωμένων συγγραμμάτων. Τὰ χειρόγραφα ὁμῶς, ὅταν δὲν εἶναι ἀρχίδια, πρέπει νὰ ἐξετάζη ἀκριβέστερον παρὰ τὰ τυπωμένα, τὰ ὅποια ὑπόκεινται κοινῶς εἰς τὴν κρίσιν τῶν πεπαιδευμένων, καὶ φέρουσι σπανίως λάθη ἀνεξέλεγκτα μέχρι τέλους· τρόπος οἰκειότατος εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας. Ταῦτα δὲ συγγράμματα ὑπάρχουσι.

1) Τὰ πολιτικὰ συντάγματα, αἱ πολιτικαὶ πραγματεῖαι, οἱ πολιτικοὶ κώδικες, καὶ ἄλλα ἀρχιεθιακὰ γράμματα, οἷον· συμμαχίαι, συνθήκαι, πρακτικὰ βασιλικῶν καὶ ἐθνικῶν βουλευτηρίων, θεσπίσματα, διαταγαί, νομικά, καὶ κατάλογοι στρατιωτικοὶ, φορολογικαί, ἀγρονομικοὶ, ἐμπορικοὶ, τελωνικοὶ, τῶν δαπανωμένων τροφῶν κ. τ. λ.

2) Αἱ Χωρογραφίαι καὶ Τοπογραφίαι, τοῦτ' ἔστιν αἱ διεξοδικαὶ περιγραφαὶ μερῶν τινῶν καὶ τόπων, καὶ μάλιστα αἱ ἀπὸ ἀρχιδίων ἐρανισθεῖσαι.

3) Αἱ πρὸς τι τέλος γινόμεναι τοπικαὶ περιγραφαί, οἷον· ἀγρονομικαί, ζωολογικαί, βοτανικαί, ὀρυκτολογικαί, γεωλογικαί, ὄρογραφικαί, ὑδρογραφικαί, τεχνολογικαί, ἐμπορικαί, ἀρχαιολογικαί, ἐθνογραφικαί, πολιτικαί, φιλολογικαί, καὶ ἄλλαι τοιαῦται.

4) Αἱ Περιηγήσεις· ἀλλ' ἐπειδὴ ὀλίγοι περιηγηταὶ ἔχουσι πάσας τὰς γνώσεις, τὰς ἀναγκαίας εἰς ἐξέτασιν πάντων τῶν γεωγραφικῶν ἀξιολόγων· διὰ τοῦτο ἐξέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἕκαστος αὐτῶν ἐπὶ σκοπὸν τινα ἰδιαιτέρου, καὶ εἰς τὰς γνώσεις αὐτοῦ οἰκειότερου. Οὗτος δὲ ὁ σκοπὸς ὅσον ἀπλούστερος ὑπάρχη· τόσον ἔπεται καὶ ὑπολαμβάνωμεν τὸν περιηγητὴν μᾶλλον προπαρασκευασμένον, προοπτικώτερον, καὶ ἀκολούθως ἀξιωπιστότερον. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ οἱ ἀποσηματικοὶ κατάλογοι, εἴτε οἱ σαδιασμοί.

5) Αἱ περιγραφαὶ τινῶν ἀξιολόγων φυσικῶν καὶ τεχνικῶν πραγμάτων, τινῶν ἰδιαιτέρων διαταγῶν καὶ ἐργοχειρῶν κ. τ. τοιαῦτα δὲ περιγραφὰ εὐρίσκονται πάμπολλαι.

6) Αἱ Τοπικαὶ γεωλογίαι, φυτολογίαι, ὄρυκτολογίαι, καὶ ὄρυμογραφίαι.

7) Τὰ Πολιτικὰ Ἡμερολόγια, ἐξ ὧν τὰ καλῶς συντεταγμένα εἶναι ὡς ἀρχίδια. Πρὸς τούτοις οἱ Κατάλογοι τῶν τελωνίων, τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων πραγμάτων, τῶν τοπικῶν προϊόντων, τῶν τεχνουργείων καὶ βαναυσουργείων, οἱ ὅποιοι γίνονται εἰς χρῆσιν τῶν συνετῶν ἡγεμόνων, καὶ τὰ ἐμπορικὰ ἡμερολόγια.

8) Οἱ Κατάλογοι τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων, τῶν γεννηθέντων, νυμφευομένων καὶ ἀποθνησκόντων κ. τ.

Πάντα ταῦτα τὰ γράμματα, αἱ περιγραφὰ καὶ αἱ σημειώσεις εὐρίσκονται εἰς ἰδιαιτέρη πονήματα, καὶ συλλογαίς, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς σύμμικτα συγγράμματα.

Πρὸς τούτοις ὁ Γεωγράφος συχνὰ εὐρίσκει εἰς πολλὰ συγ-
 γράμματα, τὰ ὅποια δὲν ἔγιναν χάριν αὐτοῦ, ἀκριβεῖς
 χρονολογίας. Προσέτι καὶ αὐταὶ αἱ εἰδήσεις τῶν δημοσίων
 ἐφημερίδων κάμνουσιν ἐνίοτε ἀπροσδοκῆτους λύσεις καὶ
 διορθώσεις εἰς τὰς ἀπορίας τοῦ Γεωγράφου· πρέπει ὅμως
 νὰ διακρίνη τὴν χρῆσιν αὐτῶν καὶ ἀξιότητά. Ἐν ἐνὶ λό-
 γῳ πάντοτε πρέπει νὰ κρίνη καὶ συμβιβάζη ὀρθῶς τὰ
 πράγματα, καὶ νὰ παραβάλλῃ τὰς διαφόρους καὶ πολ-
 λάκις ἀντιφατικὰς εἰδήσεις, καὶ ἐκ τούτου νὰ ἐξάγῃ τοὺς
 πιθανωτάτους συμπερασμούς· τὰς δὲ θεινὰς περιστάσεις
 ἅς ἀνκφέρῃ μόνον, ἀφίνων αὐτὰς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἀνα-
 γνώστου, καὶ ἀναβάλλων τὴν λύσιν αὐτῶν εἰς τὸ μέλλον.
 Τὸ ὅλον λοιπὸν συντίθεται ἕκ τινος πολυπόνου συλλογῆς,
 πολλῶν, διεσπαρμένων, καὶ κριτικῶς ἐξητασμένων γνώ-
 σεων.

"Αφευκτα Βοηθήματα τῆς Γεωγραφίας ὑπάρ-
 χουσι· 1) Αἱ Γεωγραφικαὶ Σφαῖραι, εἰς διδα-
 σκαλίαν τῆς γενικῆς, καὶ μάλιστα τῆς μαθηματικῆς Γεω-
 γραφίας. Τὰ ἐπίπεδα ἡμισφαίρια ἀναπληροῦσι τὸν τόπον
 τῶν σφαιρῶν πολὺ ἀτελῶς· θιότι ἀκόμη δὲν ἐφευρέθη
 τρόπος, πῶς νὰ παριστάνωνται οἱ αὐτῶν τεχνομέτρως ἐ-
 πίσης καὶ οἱ περὶ τοὺς πόλους, καὶ οἱ περὶ τὸν ἰσημερι-
 νῶν τόποι· ἀλλὰ πάντα παριστάνουσι τοὺς τόπους καὶ τὰς
 θαλάσσας, ἐνίοτε μὲν συνεσαλμένα· ἐνίοτε δὲ πεπιε-
 σμένα, καὶ οὐδέποτε κατὰ τὸ ἀληθὲς καὶ ἀνάλογον μέ-
 γεθος αὐτῶν· 2) Οἱ Γεωγραφικοὶ Πίνακες, τῶν
 ὁποίων τὴν ἔλλειψιν δὲν δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ οὔτε ἡ
 εὐκρινεσάτη καὶ πληρεσάτη περιγραφή· καθὼς οὔτε ἡ

λεπτομερῆς περιγραφή τινὸς πόλεως δύναται νὰ ἀναπαύσῃ τοῦ νοῦν τοῦ περιέρογος, χωρὶς τὴν βοήθειαν τῆς ἰχθυογραφίης αὐτῆς. Ἡ ἀξιολογότης αὐτῶν ἐπισημαίνεται κυρίως ἐπὶ τὴν μαθηματικὴν καὶ σχετικὴν ἀκρίβειαν. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἐκτιθέμενοι ὑπὸ τῆς διοικήσεως δι' ἀκριδῶν γεωμετρικῶν καταμετρήσεων, καὶ ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων, καὶ δημοσιευόμενοι ὑπ' αὐτῆς, οἵτινες γίνονται καὶ τιμῶνται ὡς πρωτότυπα. Οἱ τοιοῦτοι πίνακες πρέπει νὰ ἦναι κυρίως τοπογραφικοὶ, ἢ ἀντίγραφα τῶν τοπογραφικῶν· οἱ δὲ λοιποὶ πίνακες ἀπαιτοῦσιν ἔρευναν ἀκριβῆ, καὶ διαρροῦνται, ὡς τὰ κλασικὰ συγγράμματα, εἰς διαφόρους ἐκδόσεις, ἐξ ὧν τιμῶνται τὰ πρωτότυπα.

Ἵποσημ. 1. Μεταξὺ τοῦ Γενικοῦ καὶ Μερικοῦ πίνακος ὑπάρχει μόνον σχετικὴ τις διαφορὰ· οἷοι ὁ αὐτὸς πίναξ ὡς πρὸς ἄλλον τινὰ ἐκτενέστερον εἶναι μερικὸς, καὶ ὡς πρὸς ἄλλον μερικώτερον γενικὸς. Ἐκτίθενται πρὸς τούτοις καὶ Θαλάσσιοι, ἢ Ναυτικοὶ Πίνακες, οἱ ὅποιοι παριστάνουσι μέρη θαλασσῶν, καὶ τὴν περὶ αὐταῖς ξηρὰν, τὰς νήσους, τὰς σκοπέλους, τὰς σύρτις, τὰ ἀδρατῆ μέρη, καὶ γενικῶς πάντα τὰ συμβάλλοντα πρὸς τοὺς ναύτας. Ἡμεῖς πρέπει νὰ εἴμεθα εὐγνωμόνες πρὸς τοὺς ἐπιμελεῖς Θαλασσοπόρους, οἱ ὅποιοι προσδιώρισαν τὰς θέσεις πολλῶν παραθαλασσίων τόπων. Ὡσαύτως χρεωσεῖται μεγάλη εὐγνωμοσύνη καὶ πρὸς τοὺς φιλοπόρους Γεωμέτρας, οἵτινες προσδιώρισαν πολλοὺς μεσογείους τόπους, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἡμετέρους καιροὺς, καθ' οὓς καταμετρήθησαν τριγωνομετρικῶς ὀλόκληροι μεγάλοι τόποι, καὶ ἐπεκυρώθησαν αἱ καταμετρήσεις αὐτῶν δι' ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων· ὅθεν διορθώθη συσπλωδῶς τὸ πλεῖστον τῶν ἀρχαιοτέρων γεωγραφικῶν πινάκων. Πρὸς τούτοις ἐξετέθησαν καὶ ἄλλοι πολυειδεῖς πίνα-

κες, καὶ κατὰ τοὺς διαφόρους αὐτῶν σκοποὺς ὠνομάσθησαν καὶ διαφόρως, οἷον· Πίνακες γλωσσῶν, ἱματισμῶν, προϊόντων, ἐμπορικοὶ, τῶν ἀνέμων, τῶν θαλασσίων ρευμάτων, τῶν τοπικῶν ὕψεων, τῆς μαγνητικῆς κλίσεως, ἠφαίσεις, ἀνθρωπογραφικοὶ, φρησκογραφικοὶ, τῶν διαφορῶν πολιτικῶν διακρίσεων, τοῦ πολιτισμοῦ κ. τ. Οὗτοι γίνονται εὐχρηστοὶ καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν Γεωγραφίαν, εἰς τὴν παριστάνουσι πράγματα τοιαῦτα, τὰ ὅποια ἢ λείπουν διόλου ἀπὸ τῶν γεωγραφικῶν πινάκων, ἢ παριστάνονται ἀτελῶς, ἢ μιγνύμενα μὲ ἄλλα πολλὰ, γίνονται δυσδιάκριτα.

Ἰ πο ση μ. 2. Ἡ πλήρης ἐρμηνεία τῆς τῶν Γεωγραφικῶν πινάκων ἐκθέσεως, καὶ τῆς κατασκευῆς τῆς Γεωγραφικῆς σφαίρας, εἶναι ἔργον τῆς πρακτικῆς Μαθηματικῆς.

§. 4.

Περὶ Μερῶν τῆς Γεωγραφίας.

Ἡ ὕλη τῆς Γεωγραφίας, ἡ Γῆ, ἐξεταζομένη ἀκριβέστερον, ἀναλύεται εἰς πολλὰ ἰδιαίτερα μέρη, ἐξ ὧν τινὰ μὲν ἀνήκουσι κυρίως εἰς αὐτὴν τὴν Γεωγραφίαν· τινὰ δὲ συνέχονται μετ' αὐτῆς τόσον στερεῶς· ὥστε χωρὶς τὴν βοήθειαν αὐτῆς γίνονται ἀκατάληπτα καὶ ἀτελεῖ. Πάντα ὅμως ταῦτα τὰ μέρη δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο γενικὰς κλάσεις, ἢτοι εἰς Γεωγραφίαν καὶ Ἐθνογραφίαν· διότι ὁ ἄνθρωπος ἔχει τοιαύτην ἰσχύν ἐπὶ πάσης γενικῶς τῆς γῆς, ὥστε ὅπου εὐρίσκεται, εἶναι ἀδύνατον νὰ θεωρηθῆ ὡς κεχωρισμένος ἀπ' αὐτῆς. Αὐτὸς ὡς